

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

ELFLA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Laukaugu sēklkopības nozare Latvijā: 2014.gada ZIŅOJUMS

Latvijas Sēklaudzētāju asociācija

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2014/14, aktivitāte „Nozares ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

Sēklkopība – šķirnes sēklu pavairošana ražošanas vajadzībām, saglabājot šķirnes sākotnējās labās īpašības

Sēklkopības sistēma:

- 1) selekcija
- 2) valsts šķirņu salīdzināšana (SĪN tests)
- 3) **sēklu ražošana un tirdzniecība**
- 4) sēklu kontrole - sertifikācija

(J.Naudiņš Lauksaimniecības augu selekcija un sēklkopībā, R:Zvaigzne, 1972)

Sēklkopības nozares dalībnieki:

Lauksaimnieki, produkcijas ražotāji

Sertificēta sēkla

Sēklu tirgotāji

Sēklas sertifikācija

Sēklu ražotāji

Jaunu šķirņu reģistrācija

Selekcionāri, to tiesību pārstāvji

Sēklu kontrole

VAAD + sēklu
ražotājs:
sēklaudzētāju reģistrs
sēklu sertifikācija

**Šķirņu
reģistrācija**

VAAD + selekcionārs:
šķirņu katalogs
šķirņu reģistrs

Likumdošana

ZM, +eksperti:
NAŠP, LSA u.c.

Licences līgums

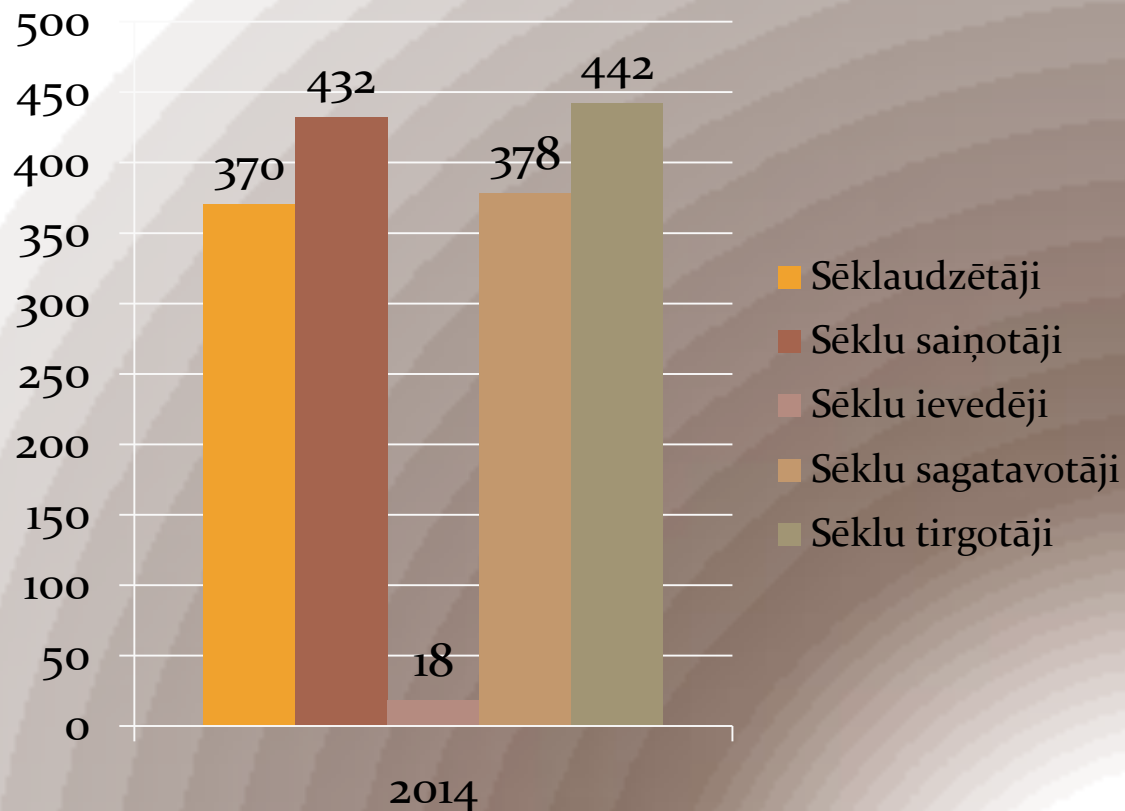
Selekcionāru atbildības par šķirņu pavairošanu ar pašaudzētu sēklu

Sēklaudzētāju un tirgotāju reģistrs

**Kopējais reģistrēto
uzņēmumu skaits**

01.10.2014.: -

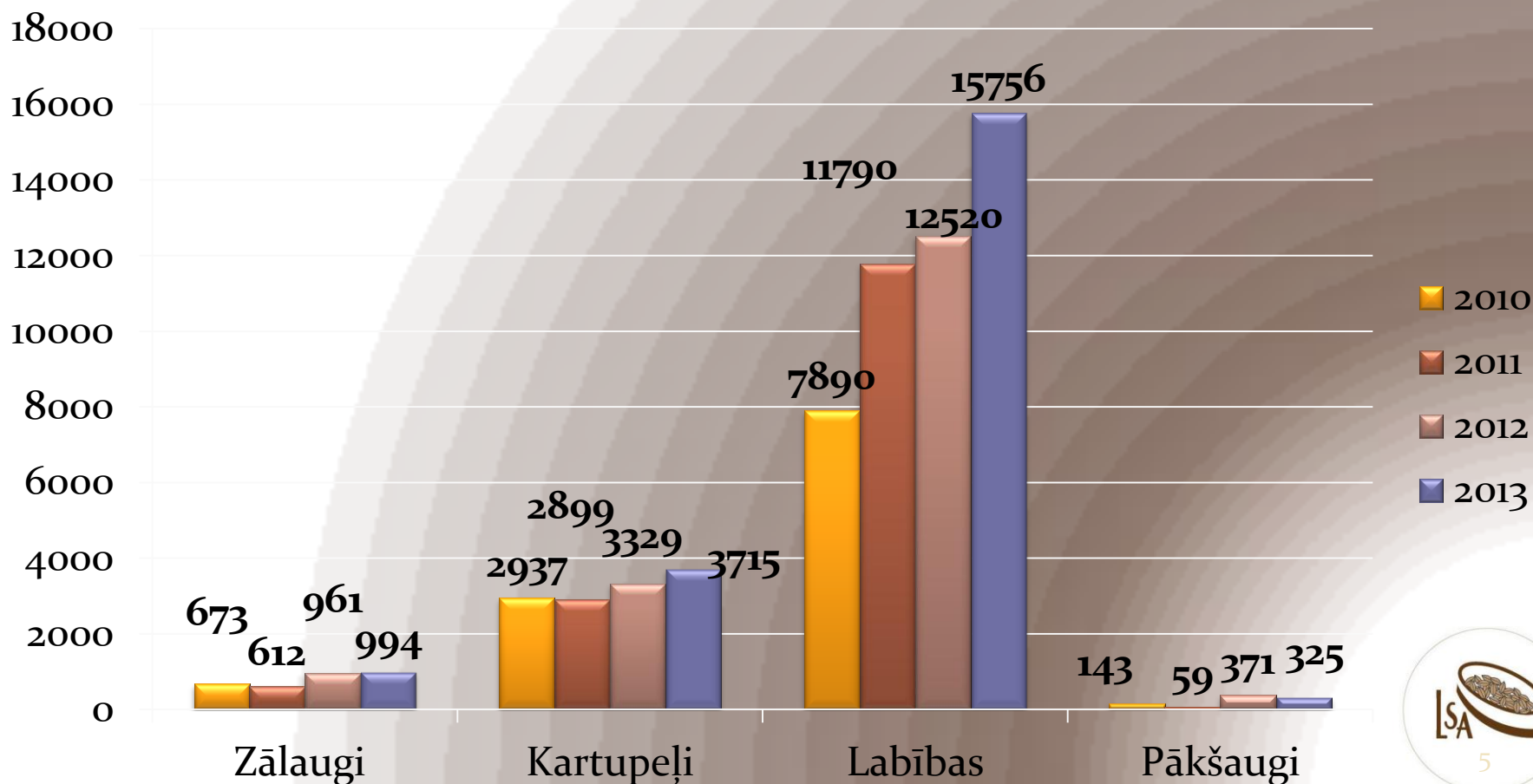
460

<http://www.vaad.gov.lv/sakums/registri/skd-seklaudzetaji.aspx>

Sēklu ražošanas apjomu izmaiņas valstī :

Sertif. sēklas, tonnas	2009	2010	2011	2012	2013
Sertificētas sēkla	10523	11643	1560	17181	20790

Sēklu sertifikācija – kopējo apjomu dinamika

Sertifikācija	2010.	2011.	2012.	2013	2014
Sagatavota sertificēta sēkla, tonnas	11 500	15 301	16 809	20574	...
Veiktas lauku apskates, ha	6575	7625	8768	9844	9707

Lielākie sēklu ražotāji Latvijā ->

Sugas	Saimniecības
<u>Graudaugi</u>	Uzvara - Lauks (Bauska)
	Kotiņi (Baltinava)
	Krastmaļi (Saldus)
	Eriņi (Bauska)

<u>Zālaugi:</u>	Skrīveru sēkl.s. (Skrīveri)
	Krastmaļi (Durbe)
	Lācīši
	Laucienes zemes (Talsi)
	Jaunbāgi (Beverīna)

Sugas	Saimniecības
<u>Kartupeļi</u>	Latfood Agro
	Valsts Priekuļu LSI
	Aloja Agro (
<u>Pākšaugi</u>	Kotiņi (Baltinava)
	Laucienes zemes (Talsi)
	Valsts Priekuļu LSI
	Krastmaļi (Durbe)

Lielākie sēklu tirgotāji

Sugas	Uzņēmumi
<u>Graudaugi</u>	Scandagra Latvia
Sēklu realizācijas apjomi ~ 9000 t gadā	Baltic Agro
75 % no sertificētā sēklas daudzuma	Elagro Trade
	LPKS Latraps
<u>Zālaugi:</u>	SIA Latvijas Šķirnes sēklas
Sēklu realizācijas apjomi ~ ..... t gadā	SIA Krastmaļi Sēklas (Durbe)
.....	SIA Dotnuvos projektai
<u>Kartupeļi:</u>	Latfood Agro
Kopējie realizācijas apjomi ~ 2300 t gadā	Aloja Agro
80% no sertificētā sēklas daudzuma	Valsts Priekuļu LSI

LSA darbības mērķi

- Lauksaimniecības produkcijas konkurētspēja un ražošanas efektivitāte ir balstīta uz kvalitatīvu resursu - t.sk., kvalitatīva sēklas materiāla izmantošanu (**sēklas sertifikāts – kā kvalitātes garants**);
- Gudrs lauksaimnieks, kurš zina, ko dara un kāpēc to dara; dara to, ko vislabāk prot un var izdarīt (**arī ar sēklkopību jānodarbojas profesionāļiem**);
- Godīga un uz nākotni virzīta **sadarbība starp selekcionāriem – sēklaudzētājiem – lauksaimniecības produkcijas ražotājiem** (šķirņu autoratlīdzības nav smags nodoklis, bet katra saimnieka ieguldījums savas saimniecības nākotnes labā).

Izvirzītās problēmas

- Latvijas lauksaimniecībā liela loma ir tradīcijām, t.sk. sēklas gatavošanai uz vietas katrā saimniecībā. Saimniecības labprāt iegādājas augstāko kategoriju sēklas savas saimniecības vajadzībām, bet neuzskata par pienākumu turpināt sertificētas sēklas ražošanu.
- Lauksaimnieki pārāk bieži uzņemas augstu pašrisku, gatavojot sēklas savas saimniecības tehnisko iespēju robežās vai iegādājoties sēklas bez sēklas kvalitātes sertifikāta
- Valstī trūkst statistiskas rādītāju uzskaites, kas raksturo faktisko sēklu un šķirņu apriti saimniecībās.

Izvirzītās problēmas

- Valstī nav izveidota sakārtota maksājumu un kontroles sistēma selekcionāru tiesību aizsardzības jomā.
- Nozares speciālistu vērtējumā daudzās saimniecības, īpaši mazajās, trūkst zināšanu un izpratnes par kvalitatīvu šķirņu un sēklu lomu ražošanas konkurētspējas nodrošināšanā.
- Eksperti saskata vairākus trūkumus likumdošanā un likumus kontrolējošo institūciju darbībā. Piemēram, likumdošanā nav skaidri definētas nostājas par nesertificētu sēklu tirdzniecību. VAAD kontrolē tikai sertifikācijai pieteiktās lauku platības un sēklu partijas. Tādēļ VAAD uzraudzībā ir tikai apmēram 10-15 % no valstī sējai izmantotā sēklas materiāla.

RISINĀJUMI

- Nepieciešams vairāk ieguldīt lauksaimnieku izglītošanā, zināšanu aprītē (lekcijas, lauka izmēģinājumi, pieredzes apmaiņas braucieni, izglītojoši materiāli, šķirņu salīdzināšanas izmēģinājumu datu bāze – gan valsts, gan privāto izmēģinājumu datu vienota pieeja).
- Zināšanu pilnveidošana nepieciešama arī pašiem sēklaudzētājiem, VAAD speciālistiem u.c. sēklkopības nozarē iesaistītajām pusēm, lai visas puses paustu vienotu izpratni par sēklu un šķirņu apriti. Jādomā par lauksaimnieka – sēklkopja morāles kodeksu.
- Nepieciešams pilnveidot likumdošanu, skaidri definējot ne tikai sertificētas, bet arī nesertificētas sēklas aprites normas, vienlaicīgi nodrošinot arī likuma normu uzraudzībai nepieciešamo. Lielāks atbalsts un plašākas funkcijas VAAD vai kādai citai institūcijai sēklu kvalitātes kontroles un uzskaites jomā.

RISINĀJUMI

- Prasības lauksaimniekiem: Sertificētas sēklas izmantošana saimniecībās (vismaz 10%) kā obligāts labas lauksaimniecības prakses nosacījums, saimniecībām, kas vēlas saņemt ES un valsts finansiālu atbalstu.
- Līdzšinējais atbalsts zālaugu sēklu ražošanai ir bijis veicinošs faktors sēklu sertifikācijai un legālai sertificēto sēklu apritei. Jāturpina un jāpaplašina atbalsta pretendentu loks (kartupeļu, bioloģiskās sēklas u.c. ražotāji). Jāsaglabā atbalsta pasākumi, kas motivē lauksaimniekus veikt sēklas sertifikāciju.
- Atvieglojumi investīcijām sēklkopības jomā (specifisku sēklas tīrāmo mašīnu - sēklu šķirotāju, trijeru, pneimatisko galdu u.c. iegādei), jo šīs iekārtas ir ļoti dārgas un izmantojamas specifiskiem mērķiem, tādēļ ne vienmēr viegli pamatot to ātru ekonomisko atdevi.

RISINĀJUMI

- Nepieciešams veidot sistēmu starp selekcionāriem - sēklu ražotājiem –tirgotājiem - sēklu patērētājiem maksimāli vienkāršu, saprotamu, taisnīgu un līdz ar to maksimāli efektīvu. Piemēram, katrs deklarējamo sugu audzētājs samaksā noteiktu likmi par hektāru. Šī summa veidotu līdzekļu fondu, kas varētu kompensēt gan selekcionāru autoratlīdzības, gan tiktu ieguldīti sēklkopības sistēmas stimulēšanai un zemnieku izglītošanai. Arī Latvijā selekcionāra atlīdzības nepieciešams sasaistīt ar LAD platību maksājumiem, kā tas jau izveidots Somijā un Lietuvā, lai maksājums ir obligāts visiem un nodrošinātu taisnīgu pieeju visiem lauksaimniekiem (prasība deklarēt šķirnes apsētās platībās, norādot vai izmantota pirktā vai pašražota sēkla).

SECINĀJUMS

Sakārtota sēklu un šķirņu aprites sistēma un zinošs lauksaimnieks, vairo sabiedrības pieprasījumu pēc kvalitatīvām – tātad sertificētām sēklām. Savukārt, pieaugot sēklaudzētāju savstarpējai konkurencei, pieaugs sēklu augstāku kvalitātes līmenis.

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

ELFLA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Paldies par uzmanību !

